

היום נלמד בעזרת ה':

עירובין דף כט

כשות בכמה: מהלכות עירובין שצריך להניח עירוב בשיעור של מזון שתי סעודות. אמנם כשמניח פת צריך שיעור של אכילת פת בשתי סעודות, אבל כשמניח תבשיל או ליפתן צריך שיעור של תבשיל או ליפתן הנאכל עם הפת בשתי סעודות. הגמרא מבררת מהו השיעור הנצרך בשביל לערב ב'כשות'?

מערבין בתרדין חיין: תרד הוא מאכל שכשאוכלים אותו מבושל הוא טוב ומועיל לגוף, אבל כשאוכלים אותו 'מבושל ואינו מבושל' הוא מזיק לגוף. וכשאוכלים אותו חי ולא מבושל כלל הוא אינו מזיק.

כל האוכלין מצטרפין: כל סוגי המאכלים מצטרפים יחדיו לשיעור אחד לעניין כמה דינים (וכלומר שאין צורך דוקא לשער במין מאכל אחד):

לפסול את הגויה בחצי פרס – כלל הוא בדיני טומאה שאין אוכל מטמא אדם על ידי מגע. אבל אדם האוכל מאכלים טמאים בשיעור של חצי פרס נטמא. (=פרס מלשון 'חצי'. האוכל חצי מחציה של כיכר 'עירוב' שהיא בשיעור מזון שתי סעודות. נמצא שפרס הוא שיעור סעודה אחת, והאוכל מאכלים טמאים בשיעור חצי סעודה נטמא). כל מיני המאכלים הטמאים מצטרפים לשיעור זה.

למזון שתי סעודות לעירוב – כל מיני המאכלים מצטרפים לשיעור מזון שתי סעודות לעירוב (הערה: עירוב תחומין או שיתופי מבואות, אבל עירובי חצרות נעשים רק בפת).

לכביצה לטומאת אוכלין – כל המאכלים הטמאים מצטרפים לשיעור 'כביצה', שאוכל טמא בשיעור זה מטמא אוכלים ומשקים טהורים.

אין למדין מן הכללות: כשחכמים אמרו 'כלל' מסוים, ואפילו אמרו בו 'חוץ מדבר מסויים', אין ללמוד מכך שאין שום דבר נוסף יוצא מן הכלל. [וממילא אי אפשר להוכיח שמותר לערב בתפוחים].

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

[הגמרא מבארת שמכך שהמשנה משווה את דיני טומאת אוכלין ועירוב להצטרפות לשיעור אחד – אם נמצא מאכל שמצטרף לטומאת אוכלין, נוכל ללמוד מכך שהוא גם מצטרף לענין עירוב, וממילא ודאי מותר לערב במאכל כזה].

מיתבי רשב"א אומר עוכלא תבלין. אדם שיש לו הרבה 'מעשר עני' לחלק לעניים, והוא מעוניין לחלק אותו להרבה עניים, הוא צריך לתת לכל עני מינימום מזון שתי סעודות. הברייתא מפרטת את שיעור 'שתי סעודות' של מאכלים שונים.

ישנה גם **משנה** שמדברת על מעשר עני, ומפרטת את שיעורם של מאכלים אחרים למזון שתי סעודות. במשנה כתוב שבפירות השיעור הוא כדי שימכור אותם ויקנה מזון שתי סעודות, וזה שלא כמו הפירות המוזכרים בברייתא ששיעורם כמה יחידות. ההבדל הוא, שסוגי פירות הנאכלים בקינוח סעודה שיעורם קטן מאד, כי השיעור מתייחס לכמות שאוכלים אותה בקינוח של שתי סעודות.

רב אמר על המשנה, ששיעורו של עירוב שהוא שתי סעודות זהה לשיעורים המופיעים במשנה. רב יוסף אמר את דבריו של רב לרב מנשיא בר שגובלי על המשנה, ואילו רב מנשיא אמר אותם על הברייתא. ורב יוסף הקפיד על כך.

רב אמר דבר נוסף והוא שמערבין בחצי לוג יין, דבר זה מקביל למשנה האומרת שצריך לתת לעני שתי רביעיות הלוג.

גופא אמר רב מערבין בשתי רביעיות של יין: כאמור, שיעור של כל מאכל הוא כפי הכמות שאוכלים אותו בשתי סעודות. ולכן משקה שרגילים לטבול בו את הפת או את הבשר - שיעורו הכמות הדרושה לכך, ואילו משקה הבא לשתייה בסעודה - שיעורו הכמות ששותים בשתי סעודות.

פעם אחת שבת רבי מאיר בערדיסקא: מעשה ברבי מאיר ששהה בשבת בישוב 'ערדיסקא', ובאמצע שבת הגיע אדם אחד לערדיסקא, שיצא מביתו שהיה רחוק יותר מתחום שבת (שהוא אלפיים אמה) והיה בדרכו לישוב 'טיבעין'. אדם זה הניח 'עירוב

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

תחומין' בערב שבת בסוף האלפיים אמה ממקומו ובכך היה מותר לו ללכת אלפיים אמה נוספים. אלא שאת העירוב הוא עשה מבצלים. כששמע זאת רבי מאיר הוא הורה לו שעירובו אינו מועיל, וממילא הוא יצא מתחום שבת שלו (שנשאר באלפיים הראשונים מביתו) ואסור לו לזוז ממקומו (שהוא ארבע אמות).

בצל: הבצל מורכב מעלים, ו'אימהות' = גוף הבצל, בעלי הבצל יש 'נחש' = ארס המסוכן למי שאוכל אותו. הגמרא מפרטת את מצב העלים המסוכנים, וכן את המשקה שאפשר לשתות בשביל לבטל את הארס.

שיכר מערבין בו ופוסל את המקוה: 'שיכר' הוא משקה העשוי ממים ששורים בהם תמרים. לגבי דין עירוב מערבין בשיכר כיון שהוא נחשב למשקה משביע (יש אנשים ששותים כוס שיכר לסעודת הבוקר וכוס שיכר לסעודת הערב ומסתפקים בכך). אבל לגבי דין מקוה הוא נחשב לסתם מים (אפילו ששמו של המשקה הוא 'שיכר').

דין המקוה הוא שיהיו בו ארבעים סאה מי גשמים שאינם שאובים. מקוה שיש בתוך הארבעים סאה שלו שלושה לוג של מים שאובים פסול, גם אם אח"כ יוסיפו לו שלושה לוג של מים כשרים. אבל אם יש בו שלושה לוג של שאר משקים אינם פוסלים אותו (אם אח"כ יוסיפו לו מי גשמים), אח"כ השתנו מי המקוה ממראיתם.

המוציא יין כדי מזיגת הכוס: באיסור 'הוצאה' מרשות לרשות בשבת, ישנו דין שחייבים על ההוצאה רק בשיעור חשוב של הדבר שהוציאו אותו, שאז המלאכה שנעשתה חשובה. שיעור של הוצאת יין הוא רביעית הלוג. אבל מכיון שהיינות שבזמן הגמרא היו חזקים מאד, היו צריכים 'למזוג' אותם במים, ואם-כן שיעור ההוצאה הוא יין 'כדי מזיגת הכוס'. שיעור המזיגה הוא שלושה רבעים מים על רבע יין. נמצא ששיעור ההוצאה הוא רבע של רביעית הלוג.

שיעור 'הוצאה' בשאר משקים הוא רביעית הלוג. נמצא ששיעור שאר משקים ביחס ליין גדול פי ארבעה. האם זהו היחס גם לענין עירוב?

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

אכל גרוגרות ושילם תמרים: אדם שאינו כהן שאכל פירות של תרומה (המותרות באכילה רק לכהנים), חייב לשלם לכהן את הפירות שאכל (ולהוסיף חומש). ואם אכל גרוגרות (תאנים מיובשות) והחזיר במקומם תמרים – תבוא עליו ברכה, כי החזיר יותר מה שלקח.

לכאורה, לא יתכן להסביר שהוא מחזיר תמרים בשווי שאכל, כי אז לא החזיר דבר טוב יותר. אלא מדובר שהחזיר לפי הכמות שאכל, והתמרים כנראה יקרים יותר מגרוגרות ונמצא שהחזיר יותר. ואם-כן האם מכאן תהיה ראייה ששיעור תמרים לעירוב הוא קב, שהרי בגרוגרות (הזולות יותר לכאורה) למדנו מקודם ששיעורם בקב?